

ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАХОДИ З ВІДНОВЛЕННЯ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Геннадій Рябцев

Стійкість, декарбонізація, енергетична безпека, відповідність потребам економічного розвитку та євроінтеграційному курсу є основними аспектами формування нової енергетики України¹. Проте для її створення необхідно вирішити низку проблем, що виникли внаслідок російської агресії.

Розуміючи, наскільки важливим для національної економіки України є нормальне функціонування енергетики, Кремль призначив її інфраструктурні об'єкти пріоритетними цілями. Унаслідок 15 ракетних і 18 дронівих атак українська енергетична система отримала безпрецедентні пошкодження. Лише завдяки допомозі союзників, професіоналізму військових і героїзму енергетиків постачання палива та енергії на більшій частині України вдалося відновити.

Проте, з огляду на невизначену тривалість бойових дій і збереження ризику подальших руйнувань, створення нової енергетики, основні риси якої наведені в дослідженні Центру Разумкова², є неможливим, щонайменше до завершення війни.

Однак це не означає, що вирішення наявних проблем варто відкласти на повоєнний період. Пріоритетними цілями на короткострокову перспективу є: збереження цілісності ОЕС України та оперативне відновлення функціонування її об'єктів після кожної атаки; усунення територіального дисбалансу у виробництві та споживанні електричної й теплової енергії; відновлення постачання палива та енергії в райони зі зруйнованою інфраструктурою; розбудова резервних, зокрема міждержавних, та автономних мереж і систем, які можна буде задіяти в разі системної аварії; гарантування неперервного постачання енергоресурсів через західний кордон України в достатніх для споживачів обсягах; забезпечення надійного й безпечного функціонування працездатних енергетичних об'єктів.

Щоб гарантовано досягти зазначених цілей, Україна потребує прискореної інтеграції з енергетичними ринками ЄС. Для цього необхідно виконати такі завдання:

– постачання обладнання для передачі й розподілу електричної енергії, передусім високовольтного, і виключно за запитами операторів і генеруючих компаній, для заміни пошкодженого внаслідок бойових дій;

– розширення пропускної спроможності міждержавних перетинів із Польщею, Румунією, Словаччиною, Угорщиною до, щонайменше, 2 ГВт, для підвищення надійності роботи ОЕС України;

– об'єднання ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку України з ринками Single Day-ahead Coupling (SDAC) і Single Intraday Coupling (SIDC) для отримання можливості експорту електричної енергії;

– постачання когенераційних установок, бензинових і дизельних генераторів, систем накопичення і зберігання енергії для гарантованого енергозабезпечення споживачів, передусім об'єктів критичної інфраструктури, у випадку системної аварії;

– збільшення пропускної здатності залізничних та автомобільних пунктів пропуску на західному кордоні України, створення «зелених коридорів» для енергетичного обладнання й нафтопродуктів;

– укладення договорів з європейськими виробниками з перероблення на давальницьких умовах щонайменше 2 млн т нафти, видобутої в Україні;

¹ Стійкість, декарбонізація, енергетична безпека, відповідність потребам економічного розвитку та євроінтеграційному курсу – аспекти формування нової енергетики України. – <https://www.kmu.gov.ua/news/stiikist-dekarbonizatsiia-enerhetychna-bezpeka-vidpovidnist-potrebam-ekonomichnoho-rozvytku-ta-ievrointehratsiinomu-kursu-aspekty-formuvannia-novoi-enerhetyky-ukrainy>.

² Політичні, економічні і структурні наслідки російської агресії для України і світової спільноти. Завдання економічного відновлення України у повоєнний період з врахуванням євроінтеграційних пріоритетів. – Центр Разумкова, https://razumkov.org.ua/images/2023/04/21/2023_04_consequences_of_the_war_for_ukraine.pdf.

– укладення договорів резервування нафтопродуктів із європейськими виробниками з використанням потужностей зберігання, розташованих на території європейських держав поблизу державного кордону з Україною.

Таким чином, співробітництво з ЄС має відбуватися за двома напрямками – оперативним, спрямованим на відновлення та оновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої під час війни, та стратегічним, орієнтованим на забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх. Доцільно об'єднати та узгодити розрізнені документи про співпрацю України та ЄС в енергетичній сфері в єдиному плані дій, політичну згоду про підписання якого досягнуто під час лютневого Саміту Україна – ЄС, та узгодити їх із проголошеними Президентом України стратегічними цілями енергетичного переходу.

У повоєнний період має бути сформована спроможність держави в технічно надійний і безпечний, економічно ефективний та екологічно прийнятний спосіб задовольняти потреби суспільства в енергоресурсах, забезпечувати стає функціонування економіки в нормальних і кризових умовах і захищати національні інтереси незалежно від зовнішніх і внутрішніх впливів³, із наданням пріоритету гарантуванню енергетичної безпеки, економічній доцільності і швидкості впровадження ринкових рішень.

³ Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. ; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ : НІСД, 2020. 178 с.